

ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЄСЛІВ КЛАСИЧНОЇ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ БУНГ'О

Вступ. Класична японська мова бунг'о та сучасна японська мова мають ряд відмінностей, які ускладнюють, а в деяких випадках унеможливають сприйняття тексту, написаного у стилі бунг'о, непідготовленим читачем, навіть якщо читач володіє сучасною японською мовою на високому рівні. Це зумовлює необхідність ознайомлення насамперед із граматичними особливостями класичної японської мови. Дієслова в текстах, написаних у стилі бунг'о, є найскладнішим елементом через їхні граматичні відмінності із сучасною японською мовою, що й робить їх об'єктом цього дослідження.

Методи. Використано такі методи дослідження: компаративний – для порівняння дієслів сучасної японської мови з їхнім класичним варіантом; описативний – для визначення правил дієвідмінювання та функцій допоміжних дієслів.

Результати. Унаслідок дослідження сформульовано правила відмінювання дієслів у класичній японській мові за основами дієслів, подано приклади у вигляді таблиць. Наведено приклади дієслів у сучасній і класичній японській мові, які належать до різних дієвідмін, що ускладнює сприйняття та розуміння класичних текстів. За результатами аналізу літературних творів, написаних у стилі бунг'о, виокремлено найпоширеніші допоміжні дієслова (суфікси) та окреслено особливості їхнього використання. Було виділено такі суфікси: ~ず, ~き, ~けり, ~ぬ, ~つ, ~たり, ~り, ~む, ~けむ, ~らむ, ~らし, ~まし, ~べし, ~めり, ~なり. Такі допоміжні дієслова, як ~ず, ~たり, ~べし та ін., існують і в сучасній японській мові, але виконують більш вузький ряд функцій.

Висновки. З огляду на провідну роль дієслова в системі класичної японської мови бунг'о, у статті подано перелік і функціонування лише найбільш поширених дієслівних суфіксів, тому в подальших дослідженнях необхідно здійснити детальний аналіз менш поширених дієслівних суфіксів, а також граматичних особливостей інших частин мови. Це сприятиме більш глибокому та системному розумінню текстів бунг'о.

Ключові слова: класична японська мова, граматики японської мови, дієслова, сучасна японська мова.

Вступ

Класичною японською мовою 文語 *bungo* (або 古文 *kobun*) називають письмову японську мову, яка існувала з доби Хейан по добу Шьова. За класичної доби Хейан мова бунг'о існувала як у писемному, так і в усному варіантах, але з часом писемна та усна японська мова 口語 *ko:go* стали відрізнятися, адже усна мова розвивалась відповідно до запитів тогочасного суспільства, а писемна існувала окремо – для запису літературних творів, законів тощо, і була під суворим контролем аристократів. Отже, виникла диглосія між усною та письмовою японською мовою, яка продовжувала своє існування, аж поки за доби Мейджі літературні діячі не почали рух за об'єднання усної та письмової мови, який назвали 言文一致 *gembun'icchi*, обґрунтовуючи необхідність переходу на *ko:go* тим, що класична писемна мова є незрозумілою для більшості читачів. Провідною постаттю цього руху був письменник і перекладач Фтабатеї Шімей, роман якого ("Пливуча хмара" (浮雲, 1887)) було написано варіантом, більш схожим на усну японську мову, ніж на бунг'о. *ko:go* поступово набувала поширення в літературі, журналістиці, а з 1945 р. остаточно посіла місце класичної мови навіть в офіційних документах. Отже, усний стиль став основою для сучасної японської мови. Тим не менш, класична японська мова не зникла: її продовжують використовувати під час написання віршів танка, хайку та інших класичних форм японської поезії, вивчають у японських школах, бо знання бунг'о необхідне для розуміння літературних творів, написаних до 40-х рр. XX ст. Усе це зумовлює необхідність її дослідження.

Метою статті є формулювання особливостей дієвідмінювання у класичній японській мові, систематизація даних про специфічні для бунг'о допоміжні дієслова, їх утворення та використання. Для досягнення мети дослідження було поставлено такі завдання: проаналізувати автентичні тексти, написані у стилі бунг'о, виділити найширше використовувані допоміжні дієслова й описати специфіку функціонування дієслівних суфіксів. Отже, **об'єктом дослідження** є граматики текстів, написаних класичною японською мовою.

Огляд літератури. Актуальність вивчення класичної японської мови зумовлена також таким чинником, як недостатність досліджень на цю тему. Роботи сучасних лінгвістів присвячено дослідженню різних мовних аспектів саме сучасної японської мови, а не класичної. У праці Т. Комарницької та К. Комісарова (Комарницька, & Комісаров, 2012) описано різні мовні рівні сучасної японської мови та висвітлено проблемні аспекти лінгвістичних досліджень у царині японістики. Крім того, у цій роботі розглянуто особливості японської системи письма, фразеології, дериватології та стилістики японської мови. Лінгвістична праця Н. Craig McCullough (Craig McCullough, 1990) зосереджена на дослідженні значень і використанні загальних дієслівних та прикметникових суфіксів класичної японської мови. Праця Н. Shirane (Shirane, 2005) містить детальні пояснення базової граматики та тлумачить, як класична японська мова пов'язана із сучасною, а також включає відповіді до поданих вправ і таблиці. У праці J. Timothy Wixted (Timothy Wixted, 2006) розглядається центральне питання кла-

сичної японської мови, а саме закінчення дієслів, дієприкметників, псевдоприкметників і дієслівні суфікси.

Методи

У розвідці було застосовано такі методи: компаративний – для порівняння дієслів сучасної японської мови з їхнім класичним варіантом; дескриптивний – для визначення правил дієвідмінювання та функцій допоміжних дієслів у текстах класичної японської мови бунго.

Результати

Дослідження зосереджено на аналізі дієслів у класичній японській мові, через їхню віддаленість від сучасної японської мови. І в сучасній, і в класичній японській існує шість основ дієслів. Так, японські дослідники виділяють:

- 未然形 *mizenkei*, незавершена або заперечна форма дієслова;

- 連用形 *ren'yo:kei*, серединна форма дієслова;
- 終止形 *shu:shikei* заключна форма дієслова;
- 連体形 *rentaikei* атрибутивна форма дієслова;
- 已然形 *izenkei* завершена форма дієслова;
- 命令形 *meireikei* наказова форма дієслова.

В українській японістиці закріпилось виділення п'яти основ (Комарницька, & Комісаров, 2012, с. 79), бо *終止形* та *連体形*, хоча і виконують різні функції – *終止形* означає дію теперішнього часу і вказує на кінець речення, а *連体形* виступає означенням, найчастіше іменника – мають однакові форми. На цьому етапі бунго і сучасна японська не відрізняються одна від одної. Однак, рівень дієвідмін уже має свої відмінності. Так у сучасній мові японські дослідники виділяють п'ять дієвідмін (Shirane, 2005, p. 13):

- 五段活用 *godan-katsuyo*:, тобто дієслова першої групи;
- 上一段活用 *kami-ichidan-katsuyo*:, тобто дієслова другої групи, які закінчуються на *いる iru*;
- 下一段活用 *shimo-ichidan-katsuyo*:, тобто дієслова другої групи, які закінчуються на *える eru*;
- サ行変格活用 *sagyo:-henkaku-katsuyo*:, тобто неправильне дієслово *する suru*;

- カ行変格活用 *kagyo:-henkaku-katsuyo*:, тобто неправильне дієслово *来る kuru*.

У класичній японській дієвідмін виділяють дев'ять: 四段活用 *yodankatsuyo*:, 上一段活用 *kami-ichidan-katsuyo*:, 下一段活用 *shimo-ichidan-katsuyo*:, 上二段活用 *kami-nidan-katsuyo*:, 下二段活用 *shimo-nidan-katsuyo*:, カ行変格活用 *kagyo:-henkaku-katsuyo*:, サ行変格活用 *sagyo:-henkaku-katsuyo*:, ラ行変格活用 *ragyo:-henkaku-katsuyo*:, ナ行変格活用 *nagyo:-henkaku-katsuyo*:, де останні чотири вважаються винятковими (Craig McCullough, 1990, p. 47).

Розглянемо, які дієслова і до якої дієвідміни належать у класичній японській, як вони дієвідмінюються. До 四段活用 належать дієслова, у яких під час дієвідмінювання зустрічаються чотири голосні (a, i, u, e), наприклад, *思う omou* (думати, вважати), *聞く kiku* (питати) тощо. Дієвідмінювання подано в табл. 1.

До 上一段活用 належать дієслова, у яких під час дієвідмінювання залишається одна голосна (i), наприклад, *見る miru* (дивитись), *着る kiru* (одягати) тощо. До цієї категорії загалом належать близько 10 дієслів: *見る miru* (дивитись), *着る kiru* (одягати), *煮る niru* (варити), *似る niru* (бути схожим), *干る hiru* (висихати) *射る iru* (стріляти), *铸る iru* (карбувати), *居る iru* (бути, існувати), *用いる mochiiru* (використовувати) *率る iru* (вести за собою). Дієвідмінювання подано в табл. 2.

До 下一段活用 належать дієслова, у яких під час дієвідміни виникає одна голосна (e), наприклад, *蹴る keru* (штовхати). Дієвідмінювання подано в табл. 3.

До 上二段活用 належать дієслова, у яких під час дієвідмінювання є голосні (i) та (y), наприклад, *過ぐ sugu* (проходити), *起く oku* (прокидатись), *落つ otsu* (падати), *恥づ hazu* (соромитись) тощо. Дієвідмінювання подано в табл. 4.

До 下二段活用 належать дієслова, у яких під час дієвідмінювання є голосні (y) та (e), наприклад, *捨つ sutsu* (викидувати), *暮る kuru* (темніти) тощо. Дієвідмінювання подано в табл. 5.

Таблиця 1

Відмінювання дієслів за 四段活用

	未然形	連用形	終止形	連体形	已然形	命令形
聞く kiku	きか kika	きき kiki	きく kiku	きく kiku	きけ kike	きけ kike

Таблиця 2

Відмінювання дієслів за 上一段活用

	未然形	連用形	終止形	連体形	已然形	命令形
見る miru	み mi	み mi	みる miru	みる miru	みれ mire	みよ miyo

Таблиця 3

Відмінювання дієслів за 下一段活用

	未然形	連用形	終止形	連体形	已然形	命令形
蹴る keru	け ke	け ke	ける keru	ける keru	けれ kere	けよ keyo

Таблиця 4

Відмінювання дієслів за 上二段活用

	未然形	連用形	終止形	連体形	已然形	命令形
過ぐ sugu	すぎ sugi	すぎ sugi	すぐ sugu	すぐる suguru	すぐれ sugure	すぎよ sugiyo

Таблиця 5

Відмінювання дієслів за 下二段活用

	未然形	連用形	終止形	連体形	已然形	命令形
暮る kuru	くれ kure	くれ kure	くる kuru	くるる kururu	くれる kurure	くれよ kureyo

До ナ行変格活用 належать лише два дієслова 死ぬ *shinu* та 居ぬ *inu*. До ラ行変格活用 належать дієслова *ari* (бути), 居り *iri* (бути), 侍り *haberi* (служити) та *いまそがり* *imasogari* (ввічливе бути). До カ行変格活用 належить дієслово 来る *kuru* (приходити). До サ行変格活用 належить дієслово する *suru* (робити).

З викладеного вище матеріалу можна зробити висновок, що дієслова, які існують і активно використовуються в сучасній японській мові, у класичній належать до інших дієвідмін, а отже у випадках, якщо вони не записані канджі, сенс може бути не до кінця зрозумілим. Крім цього, деякі дієслова звучать і пишуться однаково тоді, коли є перехідними, і тоді, коли є неперехідними. Наприклад, 京に育つ *kyo:ni-sodatsu* (рости у столиці) та 子を育つ *kowo-sodatsu* (ростити, виховувати дитину) або 雨注ぐ *amesosogu* (дощ ллє) та 水を注ぐ *mizuwo-sosogu* (наливати воду). Це також може стати причиною неточного перекладу або непорозуміння у процесі читання тексту.

Розглянемо найбільш широко вживані дієслівні суфікси (за деякими варіаціями допоміжні дієслова), властиві класичній японській мові. Приклади наведені з використанням таких творів:

「万葉集」 – "Збірка міриад листків", збірка віршів різних жанрів і різних авторів, укладена приблизно в середині VIII ст.

「古今和歌集」 – "Збірка старих і нових японських пісень", збірка віршів різних жанрів та авторів, укладена на початку X ст.

「竹取物語」 – "Повість про діву місячного сяйва", казка, записана приблизно у IX ст.

「伊勢物語」 – "Ісе моноґатарі", твір у жанрі ута-моноґатарі, записаний приблизно в X ст.

「土佐日記」 – "Щоденник подорожі з Тоса", твір у жанрі ніккі, тобто щоденник, написаний у 935 р., авторства Кі-но Цураюкі.

「更級日記」 – "Щоденник Сарашіна", твір у жанрі ніккі, написаний приблизно в X ст., автором вважається донька Сугавара-но Такаске.

「方丈記」 – "Записи з келії", твір у жанрі дзуйхіцу, написаний монахом Камо-но Чьомей у XIII ст.

「徒然草」 – "Нотатки зніч'я", твір у жанрі дзуйхіцу, написаний монахом Кенко Хоші у XIV ст.

「源氏物語」 – "Повість про Ґенджі", роман, написаний дамою Мурасакі Шікібу в першому десятилітті XI ст.

「平家物語」 – "Повість про дім Тайра", твір у жанрі ґункі-монґатарі, укладений у XIII ст.

Вибір творів обґрунтовується тим, що вони є найважливішими в японській літературі за доби розквіту класичної японської мови бунґо.

Найрозповсюдженішим можна вважати суфікс *~ず* *zu*, який використовується і в сучасній мові у значенні "не зробивши". Наприклад, 復習せずには大学にきました。 *fushu:sezuni daigakuni kimashita*. "Прийшов в університет, не повторивши матеріал." Або в іншому її варіанті, *~ざる* *zaru*, зустрічається у конструкціях, подібних до *~ざるを得ない* *zaruwoenai* – "доведесться...", "не залишається нічого, як...". У класичній японській *~ず* означає заперечення в цілому. Наприклад, 魚は水に飽かず *iowamizuni-akazu*. "Риба не втомлюється від води." (方丈記 鴨長明). Крім цього, *~ず* може поєднуватись з *は* *wa*, утворюючи так умовну конструкцію. 龍の頸の玉取りえずは帰りに来ない *tatsuno-kubino-tama*

toriezuwa kaerikuna. "Якщо не зможеш дістати перлину з шиї дракона – не повертайся." (竹取物語 和田萬吉). У період Нара *~ず* іноді використовували в сенсі "замість". Наприклад, 験なきものを思わずは一杯の濁れる酒を飲むべくあるらし *shirushinaki monowo otowazuwa hitotsukino nigoreru sake wo nomubeki arushi*. "Замість того, щоб засмучуватись без причини, краще випити горнячко каламутного sake." (伊藤, 2009, с. 58). З часом, приблизно за доби Камакура, суфікс *~ず* змінився суфіксом *~ぬ* *nu*, який досі можна почути, наприклад, у персонажів аніме та серіалів, які говорять архаїчною або перебільшено маскулінною мовою. А скорочений варіант *~ぬ* – *~ん* *n*, досі зберігається в кансайському діалекті.

Допоміжні дієслова *き* *ki* та *けり* *keri* означають минулий час, *き* використовується для пригадування минулих подій, які сталися з мовцем і додається до 連用形, *けり* – описує минулі події, які мовець переказує з чийось слів. Наприклад, 京より下りし時に、みな人、子どもなかりき *kyo:yori kudarishi tokini, mina hito, kodomonakariki*. "Коли ми вирушили зі столиці, ні в кого не було дітей." (土佐日記 紀貫之).

けり також додається до 連用形, часто використовується у творах жанру моноґатарі. Наприклад, 今は昔、竹取の翁といふものありけり *imawa mukashi taketorino okinatoiu monoarikeri*. "У далекі часи жив старий збирач бамбука". (竹取物語 和田萬吉). Крім цього, *けり* використовується для вираження здивування неочікуваної події або знахідці. Наприклад, まことかと聞きて見つれば、言の葉を飾れる玉の枝にぞありけり *makotokato kikitemit sureba, kotonohawo kazareru tamano eda nizoarikeru*. "Коли він спитав, чи справжня ця гілка, то зі здивуванням помітив, що вона вкрита перлами слів". (竹取物語 和田萬吉). Також у сучасній японській *けり* використовується в хайку та ренґа як фінальне слово, що наближує його до минулого використання.

~ぬ *nu*, крім заперечення, також має значення доконаної дії або впевненості в тому, що щось сталося, додається до 連用形 та дієвідмінюється як ナ変格活用. Наприклад, 舟こぞりて位きにけり *funekozorite nakikikeri*. "Усі на човні разом заплакали." (伊勢物語・大和物語, 1990, р. 69).

До Середньовіччя повторюване *~ぬ* виконувало ту саму функцію, що й *~たり* у сучасній японській. Наприклад, 白波のにただよひ、浮きぬ沈みぬ揺られければ... *shiranamino ueni tadayoi, ukinu shizuminu yurarekereba*. "Віяло піднімалось та тонуло у білих хвилях". (平家物語).

~つ *tsu* також використовується для демонстрації доконаності дії, або для вираження впевненості в тому, що щось станеться, додається до 連用形 та дієвідмінюється як 下二段活用. Наприклад, そこ日を暮らしつ *sokoni hiwo kurashitsu*. "Там пройшов увесь день". (菅原孝標女, 1954, р. 38).

Враховуючи, що *~つ* і *~ぬ* виконують однакові функції та позначають одне й те саме, потрібно приділити увагу різниці між ними. Так, *~つ* зазвичай використовується з перехідними дієсловами, а *~ぬ*, відповідно, з неперехідними, іншими словами, *~つ* вказуватиме на навімнену дію, виконану кимось, а *~ぬ* – на результат, який стався сам по собі.

Суфікс *~たり* *tari* виконує декілька функцій: вказує на виконану дію, результат якої триває досі (у сучасній

японській ~である *tearu*), дію, яка ще триває, або завершеність дії чи процесу. Додається до 連用形 та дієвідмінюються як ラ変格活用. Наприклад, おもしろく咲きたる桜 *omoshiroku sakitaru sakura*. "Гарно опадає сакура". (平家物語). Починаючи з періоду Камакура, ~たり стали використовувати в тому ж сенсі, що й в сучасній японській. До того ж, ~たり може використовуватись, якщо йдеться про події, які можуть відбутись у майбутньому. Наприклад, いづくにもあれ, しばし故立ちたるこそ、目覚むる心ちすれ *izukunimoare, shibashi tabidachitaru koso mesamura kokochisure*. "Де б ви не мандрували, а відчуєте певне пробудження". (徒然草). Саме цей суфікс приблизно за часів Едо скоротився до ~た *ta* – закінчення, яке в сучасній японській мові вказує на минулий час.

Суфікс ~り *ri* додається до 已然形 дієслів, які відмінюються за 四段活用, та до 未然形 дієслів, які відмінюються за サ変格活用, і дієвідмінюється як ラ変格活用. Виконує такі самі функції як суфікс ~たり *tari*, але більш широко використовувався за доби Нара та Хейан, а з часом втрапив свою популярність на користь ~たり.

Суфікс ~む *mu* додається до 未然形 і дієвідмінюється як дієслово 四段活用, означає припущення щодо майбутнього або волевиявлення. Наприклад, いとをかしばなる猫なり。飼はむ。 *ito okashige-naru neko nari. Kawamu*. "Це дуже мила кицька. Я візьму її до себе". (菅原孝標女, 1954, с. 73). Суфікс ~むず *muzu* за доби Хейан використовувався в такому самому значенні.

Суфікс ~けむ *kemu* додається до 連用形 і дієвідмінюється як дієслово 四段活用, означає припущення щодо минулих подій, їхніх причин, у деяких випадках – передає інформацію про минулі події з чужих слів. Наприклад, 前の世にも、御契りや深かりけむ *sakinoyonimo onchigitiya fukarikemu*. "Чи був наш зв'язок у минулому житті глибоким?" (『源氏物語』).

Суфікс ~らむ *ramu* додається до 終止形 і дієвідмінюється як дієслово 四段活用, означає припущення щодо теперішніх подій, причин. Наприклад, 久方の月の桂も秋は猶もみぢすればや照りまさるらむ *hisakatano tsuno katsuramo akiwa nao tomijisireba ya terimasaruramu*. "Чи це тому дерево кацура стає яскравих кольорів, що восени місяць сяє яскравіше?" (古今集).

Суфікс ~らし *rashi* додається до 終止形 і означає припущення на основі фактів. Наприклад, 春過ぎて来たるらし白糖の衣ほしたり、天の香具山 *haru sugite natsu kitarurashi. Shirotae no koromo hoshitari, Ama no Kaguyama*. "Весна пройшла і почалося літо. Сушать білі сукні на Небесній горі Кагу". (伊藤, 2009, р. 22).

Суфікс ~まし *mashi* додається до 未然形 і використовується в умовних конструкціях, "якби ж...". Наприклад, 夢と知りせばさめざらましを *yume to shiriseba samezaramashi wo*. "Якби я знав, що це сон, я б не прокидався". (古今集).

Суфікс ~べし *beshi* додається до 終止形 і за значенням близький до ~べき у сучасній японській мові, тобто означає впевненість, необхідність, моральний обов'язок або наказ. Наприклад, 潮満ちぬ。風も吹きぬべし *shio michinu. Kaze mo funikubeshi*. "Почався прилив. Две вітер". (土佐日記 紀貫之).

Суфікс ~めり *meri* додається до 終止形 і означає припущення або невпевненість. Наприклад, 今様は、無下にいやしくこそ成りゆくめれ *Imayo: wa, muge ni iyashiku koso nariyukumere*. "Сучасна мода, здається, стає все вульгарнішою". (徒然草).

Суфікс ~なり додається до 終止形 і означає передачу інформації з чужих слів або припущення, судячи з голосу або зовнішності співрозмовника. Наприклад, しづまりぬなり *shizumarinunari*. "Здається, все стихло". (『源氏物語』).

Представлені вище допоміжні дієслова з багатьма значеннями можна згрупувати так (див. табл. 6).

Таблиця 6

Систематизація суфіксів із багатьма значеннями

Значення	Допоміжне дієслово	Сучасна японська та приблизний переклад
Припущення	む	...だろう (припущення щодо майбутнього)
	けむ	...だだろう (припущення щодо минулого)
	らむ	...今は...だろう (припущення щодо сучасних подій)
	らし	...らしい (припущення, базоване на зовнішніх факторах)
	めり	...のように見える (припущення, базоване на зовнішності)
	べし	きっと...だろう (більш впевнене припущення)
	まし	もし...なら...だろう (якщо це так, то, мабуть...)
	なり	...ようだ (здається)
Намір	む	...するつもりだ (я зроблю)
	べし	きっと...しよう (я неодмінно зроблю)
Передача інформації з чужих слів	けむ	...たという ("я чув, що..." про минулі події)
	らむ	...そうだ ("я чув, що...")
	なり	...ということだ ("я чув, що...")
Перифраз	む	...ような (здається...)
	らむ	...ような (здається...)
	めり	...のようだ (виглядає так, наче...)
	けむ	...たかいう (здається... сталося)

Дискусія і висновки

Тема класичної японської мови порушується в навчальному посібнику "Японське письмо: історія та сучасність" у розділі "Старописемна японська мова бунго" за авторством Ю. С. Федотової (Федотова, 2013), де розглядається орфографічний елемент класичної японської мови. Однак граматичний аспект бунго не висвітлюється.

Унаслідок дослідження сформульовано правила відмінювання дієслів у класичній японській мові за основами дієслів, подано приклади у вигляді таблиць. Наведено приклади дієслів у сучасній і класичній японській мові, які належать до різних дієвідмін, що ускладнює сприйняття класичних текстів. У процесі аналізу літературних творів, написаних у стилі бунго, виокрем-

лено найпоширеніші допоміжні дієслова (суфікси) та окреслено особливості їхнього використання. Виділено такі суфікси: ~ず, ~き, ~けり, ~ぬ, ~つ, ~たり, ~り, ~む, ~けむ, ~らむ, ~らし, ~まし, ~べし, ~めり, ~なり. Такі допоміжні дієслова, як ~ず, ~たり, ~べし та ін., існують і в сучасній японській мові, але виконують більш вузький ряд функцій, тому можуть вводити недосвідчених читачів в оману.

Однак, у статті викладено лише найбільш поширені суфікси й описано випадки їхнього найбільш поширеного використання, тому перспективу дослідження вбачаємо в детальнішу аналізі менш поширених суфіксів, а також аналізі граматичних особливостей інших частин мови. Це необхідно для більш глибокого та системного розуміння текстів бунго.

Внесок авторів: Оксана Асадчих – концептуалізація; методологія; аналіз джерел, підготування огляду літератури або теоретичних засад дослідження; Анна Бондар – збір емпіричних даних і їхня валідація; емпіричне дослідження.

Список використаних джерел

- Комарницька, Т. К., & Комісаров, К. Ю. (2012). *Сучасна японська літературна мова*. Т. 2. Видавничий дім Дмитра Бурого.
Федотова, Ю. С. (2013). *Японське письмо: історія та сучасність*. Видавничий дім Дмитра Бурого.
Craig McCullough, H. (1990). *Bungo Manual. Selected Reference Materials for Students of Classical Japanese*. East Asia Program Cornell University.
Shirane, H. (2005). *Classical Japanese: A Grammar*. Columbia University Press.
Timothy Wixted, J. (2006). *A Handbook to Classical Japanese*. East Asia Program Cornell University.
庵, 功雄. (2021). 留学生のための近代文語文入門. スリーエーネットワーク.
Джерела ілюстративного матеріалу
伊勢物語・大和物語. (1990). 新明解古典シリーズ.
伊藤, 博. (2009). 新版 万葉集 一 現代語訳付き. 角川ソフィア文庫.
古今集. (6. 丁.). 和歌データベース. https://lapis.nichibun.ac.jp/waka/waka_i001.html
土佐日記 紀貫之. (6. 丁.). 青空文庫 Aozora Bunko. https://www.aozora.gr.jp/cards/000155/files/832_16016.html
平家物語. (6. 丁.). 平家物語 (原文・現代語訳). <http://www.manabu-oshieru.com/daigakujuken/kobun/heike.html>

Oksana ASADCHYKH, DSc (Pedag.), Prof.
ORCID ID: 0000-0002-1238-7180
e-mail: o.asadchykh@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Anna BONDAR, Student
ORCID ID: 0009-0003-8952-1207
e-mail: anna_bondar@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

GRAMMATICAL FEATURES OF THE VERBS OF THE CLASSICAL JAPANESE BUNGO LANGUAGE

Background. *Classical bungo Japanese and modern Japanese languages have a number of differences that make it difficult, and in some cases impossible, for an untrained reader to understand a text written in the bungo style, even if the reader has a high level of modern Japanese. This makes it necessary to first familiarize yourself with the grammatical features of the classical Japanese language. Verbs in bungo texts are the most difficult element due to their grammatical differences with modern Japanese, which makes them the object of this study.*

Methods. *The following methods were used: comparative – for comparing verbs in modern Japanese and classical; descriptive – for the description of conjugation rules and functions of auxiliary verbs.*

Results. *The rules of conjugation of verbs in the classical Japanese language were formulated according to the bases of the verbs, examples are given in the form of tables. Examples of verbs in modern and classical Japanese are given, which refer to different conjugations, which complicates the perception of classical texts. After the analysis of literary works written in bungo style, the most common auxiliary verbs (suffixes) are singled out and the features of their use are outlined. The following suffixes have been highlighted: ~ず, ~き, ~けり, ~ぬ, ~つ, ~たり, ~り, ~む, ~けむ, ~らむ, ~らし, ~まし, ~べし, ~めり, ~なり. Such auxiliary verbs as ~ず, ~たり, ~べし, etc. exist in the modern Japanese language as well, but perform a narrower range of functions.*

Conclusion. *Given the leading role of the verb in the system of the classical Japanese language bungo, the article only provides the list of the main verb suffixes and their functions, therefore, in further research, it is necessary to carry out a detailed analysis of less common verb suffixes, as well as grammatical features of other parts of the language. This will contribute to a deeper and more systematic understanding of bungo texts.*

Keywords: *the classical Japanese language, Japanese grammar, verbs, the modern Japanese language.*

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у збиранні, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; у рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.

- 徒然草. (6. 丁.). 尾上八郎解題、山崎麓校訂. https://www2s.biglobe.ne.jp/~Tajju/turez_1.htm
『源氏物語』. (6. 丁.). 『源氏物語』を読む. <http://hal.la.coocan.jp/genji/genji.html>
方丈記 鴨長明. (6. 丁.). 青空文庫 Aozora Bunko. https://www.aozora.gr.jp/cards/000196/files/975_15935.html
竹取物語 和田萬吉. (6. 丁.). 青空文庫 Aozora Bunko. https://www.aozora.gr.jp/cards/001072/files/48310_42692.html
菅原孝標女. (1954). 更級日記. 中央図書出版社.

References

- Craig McCullough, H. (1990). *Bungo Manual. Selected Reference Materials for Students of Classical Japanese*. East Asia Program Cornell University.
Iori, I. (2021). *An introduction to Early Modern Literary Texts*. 3A corporation [in Japanese].
Fedotova, Y. S. (2013). *Japanese writing: history and modernity*. Dmitry Burago Publishing House [in Ukrainian].
Komarnytska, T. K., & Komisarov, K. Yu. (2012). *Contemporary Japanese literary language*. Vol. 2. Vydavnychiy dim Dmytra Buraho [in Ukrainian].
Shirane, H. (2005). *Classical Japanese: A Grammar*. Columbia University Press.
Timothy Wixted, J. (2006). *A Handbook to Classical Japanese*. East Asia Program Cornell University.
Sources
Heike monogatari. Heike monogatari (modern translation). <http://www.manabu-oshieru.com/daigakujuken/kobun/heike.html> [in Japanese].
Hojoki Kamo Chomei. Aozora Bunko. https://www.aozora.gr.jp/cards/000196/files/975_15935.html [in Japanese].
Isemonogatari yamato monogatari. (1990). Shinmeikai Classic Series [in Japanese].
Itō Hiroshi. (2009). *New edition of Manyōshū 1 with modern translation*. Kadokawa sofia bunko [in Japanese].
Kokinshū. Waka database. https://lapis.nichibun.ac.jp/waka/waka_i001.html [in Japanese].
Sugawara Takasue's daughter. (1954). *Sarashina diary*. Chuo Toshō Publishing [in Japanese].
The story about bamboo cutter. Aozora Bunko. https://www.aozora.gr.jp/cards/001072/files/48310_42692.html [in Japanese].
The Tale of Genji. Read "The Tale of Genji". <http://hal.la.coocan.jp/genji/genji.html> [in Japanese].
Tosa diaries. Aozora Bunko. https://www.aozora.gr.jp/cards/000155/files/832_16016.html [in Japanese].
Tsurezuregusa. Annotated by Hachiro Onoe, revised by Yamazaki Fumoto School. https://www2s.biglobe.ne.jp/~Tajju/turez_1.htm [in Japanese].
Отримано редакцією журналу / Received: 26.09.23
Прорецензовано / Revised: 20.10.23
Схвалено до друку / Accepted: 25.11.23